

УРОК НА ТЕМУ «ПРОГРАМИ-АРХІВАТОРИ, РОБОТА З НИМИ»

Кишкан С.І.

Мета уроку

Навчальна: пояснити роботу програм-архіваторів; розвивати самостійне та творче мислення.

Розвивальна: розвивати в учнів уміння знаходити зв'язок з раніше вивченим; формувати вміння та навички в роботі з архівами, використовуючи для цього найпоширеніші архіватори; розвивати вміння аналізувати, робити висновки; заохочувати учня знаходити свій спосіб розв'язання поставленої задачі; розвивати логічне мислення, удосконалювати методи самостійної роботи; розширювати кругозір учнів.

Виховна: створювати умови для розвитку інтересу і специфічних здібностей кожного учня; виховувати цілеспрямованість, уміння працювати в парах та групах; виховувати етику та культуру спілкування; виховувати об'єктивну самооцінку.

Обладнання: комп'ютери, мультимедійний проєктор, програмне забезпечення: Windows XP, PowerPoint, WinRAR, презентація до уроку, картки із питаннями, портрет Є. Рошала.

Тип уроку: комбінований

Девіз:

Не бійся, що не знаєш —
бійся, що не навчишся.

Китайська мудрість

Хід уроку

I. Організаційна частина (1 хв)

Добрий день!
Сіли рівно, озирнулись,
Одне одному всміхнулись.
Якщо добре працювати —
Вийдуть гарні результати.
Тож не гаємо ми час,
Бо знання чекають нас.

II. Перевірка домашнього завдання (5 хв)

Учитель. Пропоную вам розв'язати логічну задачу. Спробуйте визначити, за яким принципом утворено кожний рядок послідовності:

1
1 1
2 1
1 2 1 1
1 1 1 2 2 1
3 1 2 2 1 1

Відповідь. Кожний наступний рядок показує, яка цифра і в якій кількості є в попередньому рядку.

Учитель. Давайте згадаємо основні терміни, що стосувалися теми минулого уроку та імена вчених, які працювали над створенням алгоритмів кодування.

Очікувана відповідь учнів. Принцип кодування, архівація, Якоб Зів, Девід Хоффманн, стиснення, кодування.

Заготовлені раніше картки з термінами та прізвищами вчених учитель розміщує в такому порядку, як подано на рис. 1.

Червоні літери утворили слово ЗНАННЯ. Воно є ключем до девізу нашого уроку (оголошення девізу).

Я К О Б   З І В
          П Р И Н Ц И П
      А Р Х І В А Ц І Я
      Н О Ф Ф М А Н Н
      С Т И С Н Е Н Н Я
К О Д У В А Н Н Я

Рис. 1

III. Актуалізація опорних знань (4 хв)

Дидактична гра «Лото»

Прочу учнів пригадати вивчене раніше та дати відповідь на такі запитання:

1. Що таке файл? (Це впорядкована сукупність даних на зовнішньому носіїві, що має ім'я і яку операційна система сприймає як єдине ціле).
2. У чому вимірюється розмір файлу? (У байтах).
3. Що називається байтом? (Послідовність завдовжки 8 бітів).
4. Що таке біт? (Кількість інформації, що необхідна для однозначного визначення однієї з двох рівноймовірних подій. Найменша одиниця вимірювання інформації).
5. Скільки бітів містять 300 байтів? (2400 бітів).

IV. Мотивація навчальної діяльності. Оголошення теми і мети уроку (2 хв)

— Пригадайте, яку проблему вирішує алгоритм кодування інформації? (Зменшення обсягу пам'яті, що відводиться для зберігання інформації).

— Як називається процес кодування інформації? (Архівація).

Для архівації файлів використовують спеціальні програми, які називають архіваторами.

Саме про них піде мова на сьогоднішньому уроці.

На сьогоднішньому уроці ми познайомимось з програмами-архіваторами, ознайомимось з інтерфейсом програм, виконаємо архівацію файлів за допомогою цих програм.

IV. Засвоєння нових знань (15 хв)

План

1. Програми для роботи з архівами.
2. Створення архівних файлів.
3. Додавання інформації до архіву.
4. Перегляд вмісту архіву.

5. Вилучення файлів з архіву.
6. Розкриття архівних файлів.
7. Практичне завдання.

1. Програми для роботи з архівами

Учитель. Програми-архіватори — це програми, які за допомогою спеціальних методів можуть «стиснути» інформацію на дисках, тобто, створювати їх копії в переважній більшості меншого розміру. Ці програми також можуть об'єднувати копії багатьох файлів в одному архівному файлі.

Архівний файл — це сукупність одного чи кількох файлів, які знаходяться у стислому вигляді в єдиному файлі (архівному), з якого їх можна у разі необхідності одержати у початковому вигляді.

Відомості про перші архіватори з'явилися в 1985 році.

Застосування програм-архіваторів корисне в багатьох випадках. Наприклад, під час передачі інформації через мережу, під час створення інсталяційних файлів, під час створення резервних копій файлів, у разі обмеження доступу до інформації (з допомогою встановлення паролю), просто для зменшення розмірів файлів і т. д.

Є багато різних програм-архіваторів.

Практично всі популярні програми-архіватори (ARJ, RAR, ZIP тощо) без втрат застосовують методи Лемпеля-Зіва і Хоффмана (так званий алгоритм LZH — за початковими літерами прізвищ авторів).

Працювати з файлом, який міститься в архіві, можна лише після того, як він буде поновлений у початковому вигляді, тобто розархівований. Розархівовані виконують або ті ж самі програми-архіватори, або окремі програми, які називають розархіваторами.

Слід зауважити, що найбільш популярними архіваторами в нас стали WinRAR і WinZIP.

Кожна програма-архіватор, створюючи архівний файл, автоматично додає до імені файла розширення, яке збігається з назвою архіватора (.CAB, .ARJ, .LZH, .TAR, .GZ, .ACE, .UUE).

Пам'ятайте: різні типи файлів мають різний ступінь стиснення залежно від їх розміру, типу даних, архіватора та навіть версії.

А зараз я хочу повернутись до особи, портрет якої ми побачили на початку уроку. Як я зазначала, ще будучи студентом, Євген Рошаль займався створенням програм. Зокрема, він зацікавився ідеєю створення програми-архіватора. У 1993 році ним була продемонстрована перша публічна версія програми RAR. Автор створив програму-архіватор для упакування/розракування RAR спочатку під DOS, потім для інших платформ. Версія для Microsoft Windows розповсюджується у складі багатоформатного архіватора з графічним інтерфейсом WinRAR.

На жаль, серед стандартних програм Windows немає архіватора. Цю програму потрібно встановлювати на комп'ютері окремо від операційної системи. Розглянемо основні прийоми роботи на прикладі програми-архіватора WinRAR. Перед вами вікно програми WinRAR. Демонстрація вікна програми Win-

RAR, зображеного на рис. 1. Давайте разом ознайомимось з інтерфейсом цієї програми.

Windows-версія архіватора WinRAR дуже зручна для роботи (її інтерфейс нагадує вікно **Мой компьютер**), забезпечує високий ступінь стиснення і дозволяє створювати багатотомні і саморозпаковувальні архіви (exe-файли).

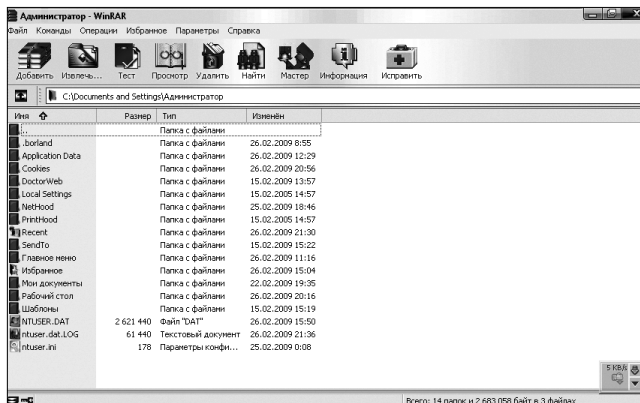

Рис. 1

Учням пропонується розглянути вікно програми і назвати його основні елементи.

Очікувана відповідь учнів. Вікно програми WinRAR містить рядок заголовку, кнопки керування вікном. Рядок меню містить шість пунктів: **Файл, Команды, Операции, Избранное, Параметры, Справка**. Під рядком меню — панель інструментів. Вона знаходиться, прямо над списком файлів. Кнопки на панелі інструментів повторюють пункти з меню **Команды**.

Під панеллю інструментів знаходяться кнопка **Вверх** і список дисків. Після натискання кнопки **Вверх** відбувається перехід до батьківської папки. Нижче розміщене робоче вікно, у якому може бути відображений зміст поточної папки.

Запитання до класу. Яка інформація відображається для кожного файлу?

Очікувана відповідь учнів. Для кожного файлу відображається така інформація: ім'я файлу, розмір, тип і дата зміни. Для файлів у архіві відображається ще один параметр — розмір файлу після його розархівовання.

Програма-архіватор WinRAR підтримує формати інших архівів. Для роботи з цими архівами не потрібно ніяких додаткових програм.

2. Створення архівних файлів.

- 1) Завантажити програму WinRAR.
- 2) Перейти до папки, у якій знаходяться файли, що необхідно архівувати.
- 3) Виділити один або кілька файлів, натиснувши кнопку **Добавить**.
- 4) У діалоговому вікні, яке з'явилося (рис. 2), слід ввести ім'я архіву або підтвердити ім'я, запропоноване за замовчуванням.

Під час архівації відображається вікно зі статистикою. Якщо треба припинити процес стиснення, користуються кнопкою **Отмена**. Після закінчення архівації вікно статистики зникає, а створений архів стає поточним виділеним файлом.

Переглянути властивості створеного архіву можна, скориставшись кнопкою **Информация**.

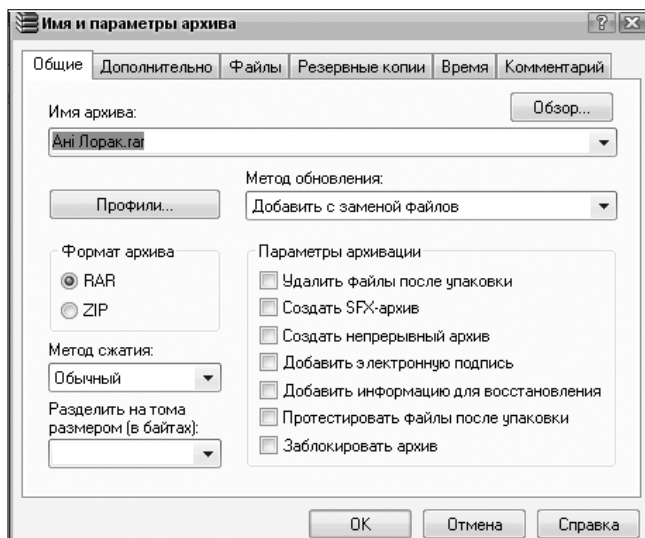

Рис. 2

3. Додавання інформації до архіву

І спосіб.

- 1) Виділити файли і папки, які потрібно архівувати.
- 2) Команда **Додати файли в архів** пункта меню **Команди**.

Команди.

- 3) Вказати ім'я архіву та його параметри і натиснути клавішу **Enter** для початку архівації.

II спосіб.

Додати файли в існуючий архів RAR можна також за допомогою перетягування файлів з іншої програми у вікно WinRAR.

4. Перегляд вмісту архіву

Переглянути вміст архіву можна за допомогою команди **Просмотреть файл** пункта меню **Команди** або за допомогою кнопки **Просмотр** на панелі інструментів. Перегляд відбувається за допомогою вбудованої програми перегляду.

5. Вилучення файлів з архіву

І спосіб.

- 1) Виділити потрібний файл.
- 2) Команда **Удалить файл** пункта меню **Команди**.

II спосіб.

- 1) Виділити потрібний файл.
- 2) Натиснути клавішу **Del**.

III спосіб.

- 1) Виділити потрібний файл.
- 2) Викликати контекстне меню.
- 3) Вибрати команду **Удалить файл**.

6. Розкриття архівних файлів

Щоб розкрити файл за допомогою програми WinRAR, спочатку потрібно відкрити архів у WinRAR. Це можна зробити кількома способами:

- 1) Виділити файл архіву і натиснути **Enter** у програмі **Проводник** ОС Windows.
- 2) Виділити файл архіву і натиснути **Enter** у вікні програми WinRAR.

3) Перетягнути архів на піктограму або вікно WinRAR. Перед тим як це зробити, необхідно переконатися, що у вікні програми WinRAR не відкритий інший архів, інакше файл буде доданий до відкритого.

Далі виділити потрібні файли і папки. Потім скористатися кнопкою **Извлечь**. Якщо потрібно розкрити файли не в поточну папку, слід скористатися кно-

пкою **Извлечь в ...** У діалоговому вікні, яке з'явиться, ввести шлях і натиснути кнопку **OK**.

7. Практичне завдання (10 хв.)

- 1) Завантажити програму WinRAR.
- 2) Заархівувати файл за допомогою програми WinRAR.
- 3) Заархівувати файл для різних типів носіїв (різні розміри томів).
- 4) Заархівувати файл, використовуючи різний метод стиснення.
- 5) Заархівувати різні типи файлів.

Учитель. На даний момент ви одержали перший досвід у роботі з програмами-архіваторами. Які можливості цих програм ви для себе визначили? Демонструється слайд, зображений на рис. 3.

Рис. 3

V. Контрольно-коригувальний етап (5 хв)

Бліц-опитування

- 1) У чому полягає принцип стиснення інформації? (Кодування інформації).
- 2) Як називаються програми, що використовуються для стиснення інформації? (Програми-архіватори).
- 3) Яке основне призначення архіваторів? (Створення копій файлів, але меншого розміру).
- 4) Як стискаються файли різних форматів? (По різному).
- 5) Чому в деяких випадках архівований файл не стискається, а іноді стає навіть більшим за файл? (Це залежить від типу файлу).

6) Хто є автором програми WinRAR? (Євген Рошаль).

VI. Підсумок уроку. Рефлексія (2 хв)

Метод «Кольорова фесрія»

Учні використовують різнокольорові стіки для зображення смайлів, що виражають самооцінку власної діяльності учня на уроці:

- «Мені складно зрозуміти те, про що йшлося на уроці»;
- «Я все зрозумів»;
- «Я все зрозумів і зможу використати набуті знання навіть у нестандартних ситуаціях».

VII. Домашнє завдання (1 хв)

1. За підручником І.Т. Зарецька, А.М. Гуржій, О. Ю. Соколов. Інформатика. Ч.1., р. 5, §12 — вивчити.

2. Дізнатись, автором яких ще відомих програм є Євген Рошаль (за бажанням).